

corruptione servetur immune, & supra quaecumque corpora elevetur.

Neque etiam huic promissioni divinae impossibilitatem affert, quod corpora caelestia frangi non possunt, ut super ea gloriosa corpora sublevantur, quia a virtute divina hoc fiet, ut gloriosa corpora simul cum aliis corporibus esse possint: cujus rei indicium in corpore Christi praecessit, dum ad discipulos januis clausis intravit.

CAPUT LXXXVIII.

De sexu, & aetate resurgentium.

NON est tamen aestimandum quod in corporibus resurgentium desit sexus foemineus, ut aliqui putaverunt: quia cum per resurrectionem sint reparandi defectus naturae, nihil eorum quae ad perfectionem naturae pertinent, a corporibus resurgentium auferetur. Sicut autem alia corporis membra ad integritatem humani corporis pertinent, ita & ea quae generationi deserviunt tam in maribus, quam in foeminis. Resurgent ergo membra hujusmodi in utrisque.

Neque tamen huic obviat quod usus horum membrorum non erit, ut supra cap. LXXXIII. ostensum est: quia si propter hoc membra in resurgentibus non erunt, pari ratione nec omnia membra quae nutrimento deserviunt, in resurgentibus essent, quia nec ciborum usus post resurrectionem erit. Sic igitur magna pars membrorum corpori resurgentis deesser. Erunt igitur omnia membra hujusmodi, quamvis eorum usus non sit, ad integritatem naturalis corporis restituendam: unde frustra non erunt.

Similiter etiam nec infirmitas foeminei sexus perfectioni resurgentium obviat. Non enim est infirmitas per recessum a natura, sed a natura intenta: & ipsa etiam naturae distinctio in omnibus perfectionem naturae demonstrabit, & divinam sapientiam omnino cum quodam ordine disponentem commendabit.

Nec etiam cogit ad hoc verbum Apostoli quod dicit ad Ephes. IV. 13. *Donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi.* Non enim hoc ideo dictum est quod quilibet in illo occurso quo resurgentes exhibent obviam Christo in aera, sit sexum virilem habiturus; sed ad designandam perfectionem Ecclesiae, & virtutem: tota enim Ecclesia erit quasi vir perfectus Christo occurrens, ut ex praecedentibus, & sequentibus patet. In aetate autem Christi, quae est aetas juvenilis, oportet omnes resurgere propter perfectionem naturae quae in hac sola aetate consistit: puerilis enim aetas nondum perfectionem naturae consecuta est per augmentum; senilis vero aetas jam ab eo recessit propter decrementum.

CAPUT LXXXIX.

De qualitate corporum resurgentium in damnatis.

Ubi supra.

EX his autem rationabiliter considerare possumus, qualis futura sit conditio corporum resurgentium in damnandis. Oportet enim illa corpora animabus damnandorum proportionata esse. Animae autem malorum naturam quidem bonam habent, utpote a Deo creatam; sed voluntatem habebunt inordinatam, & a fine proprio deficientem. Corpora igitur eorum, quantum ad id quod natura est, integra reparabuntur, quia videlicet in aetate perfecta resurgent absque omni diminutione membrorum, & absque omni defectu, & corruptione, quem error naturae, aut infirmitas introduxit. Unde Apostolus dicit I. ad Corinth. XV. 52. *Mortui resurgent incorrupti*: quod manifestum est de omnibus debere intelligi tam bonis, quam malis, ex his quae praecedunt, & sequuntur in littera. Quia vero anima eorum erit secundum voluntatem a Deo aversa, & sine proprio destituta, eorum corpora non erunt spiritualia, quasi spiritui omnino subiecta, sed magis eorum anima per affectum erit carnalis. Nec ipsa corpora erunt agibilia, quasi sine difficultate animae obedientia; sed magis erunt ponderosa, & gravia, & quodammodo animae importabilia, sicut & ipsae animae per inobedientiam a Deo sunt aversae. Remanebunt etiam passibilia sicut nunc, vel etiam magis; ita tamen quod patientur quidem a rebus sensibilibus afflictionem, non tamen corruptionem; sicut & ipsorum animae torquebuntur a naturali desiderio beatitudinis (1) frustrato. Erunt etiam eorum corpora opaca, & tenebrosa, sicut & eorum animae a lumine divinae cognitionis erunt alienae: & hoc est quod Apostolus dicit I. ad Corinth. XV. 51. *quod omnes resurgent, sed non omnes immutabimur*: soli enim boni immutabuntur ad gloriam; malorum vero corpora absque gloria resurgent.

(1) Al. frustrata. (2) Vulgata & pseudopropheta.

Fortem autem alicui potest impossibile videri quod malorum corpora sint passibilia, non tamen corruptibilia, cum omnis passio magis facta abiciat a substantia: videmus enim quod si corpus diu in igne permaneat, finaliter consumeretur; dolor etiam si sit nimis intensus, anima a corpore separatur. Sed hoc totum accidit supposita transmutabilitate materiae de forma in formam. Corpus autem humanum post resurrectionem non erit transmutabile de forma in formam neque in bonis, neque in malis, quia in utrisque totaliter perficietur ab anima quantum ad esse naturae; ita ut jam non sit possibile hanc formam a tali corpore removeri, neque aliam introduci, divina virtute corpus animae totaliter subijcitur: unde & potentia quae est in prima materia ad omnem formam, in corpore humano remanebit quodammodo ligata per virtutem animae ne possit in actum alterius formae reduci. Sed quia damnatorum corpora quantum ad aliquas condiciones non erunt animae totaliter subiecta, affligentur secundum sensum a contrarietate sensibilibus: affligentur enim ab igne corporeo, in quantum qualitas ignis propter sui excellentiam contrariatur aequalitati complexionis, & harmoniae, quae est sensui connaturalis, licet eam solvere non possit; non tamen talis afflictio animam a corpore poterit separare, cum corpus semper sub eadem forma necesse sit remanere.

Sicut autem corpora beatorum propter innovationem gloriae supra caelestia corpora elevabuntur; ita & locus infimus, & tenebrosus, & poenalis proportionaliter deputabitur corporibus damnatorum: unde & in Psalm. LVI. 16. dicitur: *Veniat mors super eos, & descendant in infernum viventes*: & Apocal. XX. 9. dicitur, *quod diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris: ubi & bestia*, (2) &

(1) Al. frustrata. (2) Vulgata & pseudopropheta.

pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum.

CAPUT XC.

Quomodo substantia incorporea patiantur ab igne corporeo.

SED potest venire in dubium, quomodo diabolus, qui incorporeus est, & animae damnatorum ante resurrectionem ab igne corporeo possint pati, a quo patientur in inferno corpora damnatorum, sicut & Dominus dicit Matth. XXV. 41. (3) *Ite maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, & angelis ejus.*

Non igitur sic aestimandum est quod substantiae incorporeae ab igne corporeo pati possint, quod earum natura corrumpatur per ignem, vel alteretur, aut qualitercumque aliter transmutetur, sicut nunc nostra corpora corruptibilia patiuntur ab igne: substantiae enim incorporeae non habent naturam corporalem, ut possint a rebus corporeis immutari; neque etiam formarum sensibilibus susceptivae sunt, nisi intelligibiliter: talis autem susceptio non est poenalis, sed magis perfectiva, & delectabilis. Neque enim potest dici, quod patiantur ab igne corporeo afflictionem ratione alicujus contrarietatis, sicut corpora post resurrectionem patientur: quia substantiae incorporeae organa sensuum non habent, neque potentis sensitivis utuntur. Patiuntur igitur ab igne corporeo substantiae incorporeae per modum alligationis cujusdam. Possunt enim alligari spiritibus corporibus vel per modum formae, sicut anima corpori humano alligatur, ut det ei vitam; vel etiam absque hoc quod sit ejus forma, sicut necromantici virtute demonum spiritus alligant imaginibus, aut hujusmodi rebus. Multo igitur magis virtute divina spiritus damnandi igni corporeo alligari possunt: & hoc ipsum est eis in afflictionem quod sciunt se rebus infimis alligatos in poenam.

Est etiam conveniens quod damnati spiritus poenis corporalibus puniantur. Omne enim peccatum rationalis creaturae ex hoc est quod Deo obediendo non subditur. Poena autem proportionaliter debet culpae respondere, ut voluntas per poenam in contrario ejus affligatur quod diligendo peccavit. Est igitur conveniens poena naturae rationali peccanti ut rebus se inferioribus, scilicet corporalibus, quodammodo alligata subdat.

Item, Peccato quod in Deum committitur, non solum poena damni, sed etiam poena sensus debetur, ut in tertio Lib. cap. cxlv. ostensum est: poena enim sensus respondet culpa quantum ad conversionem inordinatam ad commutabile bonum, sicut poena damni respondet culpa quantum ad aversionem ab incommutabili bono. Creatura autem rationalis, & praecipue humana anima, peccat, inordinate se ad corporalia convertendo. Ergo conveniens poena est ut per corporalia affligatur.

Præterea, si poena afflictiva peccato debetur, quam dicimus poenam sensus, ut in tertio Libro cap. cxlv. ostensum est, oportet quod ex illo hac poena proveniat quod potest afflictionem inferre. Nihil autem afflictionem inferit, nisi in quantum est contrarium voluntati. Non est autem contrarium naturali voluntati rationalis naturae quod spirituali substantiae conjungatur, quinimmo hoc est delectabile ei, & ad ejus perfectionem pertinens: est enim conjunctio similis

(3) Vulgata: *descendite a me maledicti etc.* (4) Al. loquuntur.

ad simile, & intelligibilis ad intellectum, nam omnis substantia spiritualis secundum se intelligibilis est. Est autem contrarium naturali voluntati spiritualis substantiae ut corpori subdat, a quo secundum ordinem suae naturae libera esse debet. Conveniens igitur est ut substantia spiritualis per corporalia puniatur.

Hinc etiam apparet quod licet corporalia, quae de praemiis beatorum in Scripturis leguntur, spiritualiter intelliguntur, sicut dictum est de promissione ciborum, & potuum; quaedam tamen corporalia quae Scriptura peccantibus comminatur in poenam, corporaliter sunt intelligenda, & quasi proprie dicta. Non enim est conveniens quod natura superior per usum inferioris praemietur, sed magis per hoc quod superiori conjungitur; puniatur autem convenienter natura superior per hoc quod cum inferioribus deputatur. Nihil tamen prohibet quaedam etiam quae de damnatorum poenis in Scripturis dicta corporaliter (4) leguntur, spiritualiter accipi, & velut per similitudinem dicta: sicut dicitur Isaia ult. 24. *Vermis eorum non morietur*: potest enim per vermen intelligi conscientiae remorsus, quo etiam impii torquebuntur. Non enim est possibile quod corporeus vermis spiritualement corrodat substantiam, neque etiam corpora damnatorum, quae incorruptibilia erunt. Flerus etiam & stridor dentium in spiritualibus substantiis non nisi metaphoricè intelligi possunt; quamvis in corporibus damnatorum post resurrectionem nihil prohibeat corporaliter ea intelligi; ita tamen quod per fletum non intelligatur lacrymarum deductio, quia ab illis corporibus nulla resolutio fieri potest; sed solum dolor cordis, conturbatio oculorum, & capitis, prout in fletibus esse solet.

CAPUT XCI.

Quod anima statim post separationem a corpore poenam, vel praemium consequuntur.

EX his autem accipere possumus quod statim post mortem animae hominum recipiunt pro meritis vel poenam, vel praemium. Sunt enim animae separatae susceptibiles poenarum non solum spiritualium, sed etiam corporalium, ut cap. praeced. ostensum est. Quod autem sint susceptibiles gloriae, manifestum est ex his quae in tertio sunt tractata.

1. Ex hoc enim quod anima separatur a corpore, fit capax visionis divinae; ad quam dum esset conjuncta corruptibili corpori, pervenire non poterat. In visione autem Dei, ultima hominis beatitudo consistit, quae est virtutis praemium. Nulla autem ratio esset quare differretur poena, & praemium, ex quo utriusque anima particeps esse potest. Statim igitur cum anima separatur a corpore, praemium, vel poenam recipit pro his quae in corpore gessit.

2. Adhuc. In vita ista est status merendi, vel demerendi: unde comparatur militiae, & diebus mercenarii, ut patet Job. VII. 1. *Militia est vita hominis super terram; & sicut mercenarii dies ejus.* Sed post statum militiae, & laborem mercenarii, statim debetur praemium, vel poena bene, vel male certantibus: unde & Levit. XIX. 13. dicitur: *Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane*: Dominus etiam dicit Joel. ult. 4. *Cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum.* Statim igitur post mortem animae vel praemium consequuntur, vel poenam.

3. Amplius. Secundum ordinem culpae, & meriti

Zz con-

convenienter est ordo in poena, & praemio. Meritum autem, & culpa non competit corpori nisi per animam: nihil enim habet rationem meriti, vel demeriti, nisi inquantum est voluntarium. Igitur tam praemium, quam poena convenienter ab anima derivatur ad corpus. Nulla igitur ratio est quare in punitione, vel praemiatione animarum expectetur resumptio corporum; quin magis conveniens videtur ut animae in quibus per prius fuit culpa, & meritum, prius etiam puniantur, vel praemientur.

4. Item. Eadem Dei providentia creaturis rationalibus praemia debentur, & poenae, qua rebus naturalibus perfectiones eis debita adhibentur. Sic est autem in rebus naturalibus quod unumquodque statim recipit perfectionem cuius est capax, nisi sit impedimentum vel ex parte recipientis, vel ex parte agentis. Cum igitur animae statim cum fuerint separatae a corpore, sint capaces & gloriae, & poenae, statim utrumque recipient: nec differtur vel bonorum praemium, vel malorum poena quousque animae corpora reassumant.

Considerandum tamen est, quod ex parte bonorum aliquid impedimentum esse potest, ne animae statim a corpore absolutae ultimam mercedem recipient, quae in Dei visione consistit. Ad illam enim visionem creatura rationalis elevari non potest, nisi totaliter fuerit depurata; cum illa visio totam facultatem naturalem creaturae excedat: unde Sapient. vii. 25. dicitur de sapientia, quod nihil inquinatum in illam incurrit: & Isai. xxxv. 8. dicitur: Non pertransibit per eam pollutus. Polluitur autem anima per peccatum, inquantum rebus inferioribus inordinate coniungitur: a qua quidem pollutione purificatur in hac vita per poenitentiam, & alia sacramenta, ut supra dictum est. Quandoque vero contingit quod purificatio talis non totaliter perficitur in hac vita, sed remanet adhuc debitor poenae, vel propter negligentiam aliquam, aut occupationem, aut etiam quia debitor poenae morte praeventur: nec tamen propter hoc meretur totaliter excludi a praemio: quia haec absque peccato mortali contingere possunt, per quod solum tollitur charitas, cui praemium vitae aeternae debetur, ut apparet ex his quae in tertio dicta sunt. Oportet igitur quod post hanc vitam purgentur antequam finale praemium consequantur. Purgatio autem haec fit per poenas, sicut etiam in hac vita per poenas satisfactorias purgatio completa fuisse: alioquin melioris conditionis essent negligentes quam solliciti, si poenam quam hic pro peccatis non implent, non sustineant in futuro. Retardantur igitur animae bonorum qui habent aliquid purgabile in hoc mundo, a praemii consecutione, quousque poenas purgatorias sustineant. Et haec est ratio quare purgatorium ponimus.

Huic autem positioni suffragatur dictum Apostoli I. ad Corinth. i. 15. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur; ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem. Ad hoc etiam est consuetudo Ecclesiae universalis, quae pro defunctis orat: quae quidem oratio inutilis esset, si purgatorium post mortem non ponatur: non enim orat Ecclesia pro his qui jam sunt in termino boni, vel mali; sed pro his qui nondum ad terminum pervenerunt.

Quod autem statim post mortem animae consequantur poenam, vel praemium, si impedimentum non sit, auctoritatibus Scripturae confirmatur. Dicitur enim Job xxi. 13. de malis: Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt: & Lucæ xvi. 22. Mortuus est dives, & sepultus est in inferno.

Infernus autem est locus ubi animae puniuntur. Similiter etiam & de bonis patet. Ut enim habetur Luc. xxiii. 43. Dominus in cruce pendens latroni dixit: Hodie mecum eris in paradiso. Per paradysum autem intelligitur praemium quod repromittitur bonis, secundum illud Apocal. ii. 7. Vincenti dabo edere de ligno vitae, quod est in paradiso Dei mei.

Dicunt autem quidam, quod per paradysum non intelligitur ultima remuneratio quae erit in caelis, secundum illud Matth. v. 12. Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis: sed aliqualis remuneratio quae erit in terra. Nam paradysus locus quidam terrenus esse videtur ex hoc quod dicitur Gen. ii. 8. quod plantaverat Dominus Deus paradysum voluptatis, in quo posuit hominem quem formaverat.

Sed si quis recte verba sacrae Scripturae consideret, inveniet quod ipsa finalis retributio, quae in caelis promittitur sanctis, statim post hanc vitam datur. Apostolus enim II. Corinth. i. 17. cum de finali gloria locutus fuisset, dicens, quod id quod in praesenti est tribulationis nostrae momentaneum, & leve, supra modum in sublimitate aeternae gloriae pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis ea quae videntur, sed ea quae non videntur: quae enim videntur, temporalia sunt; quae autem non videntur, aeterna: quae manifestum est de finali gloria dici, quae est in caelis; ut ostenderet quando, & qualiter haec gloria habeatur, subjunxit capitulo sequenti: Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus, domum non manu factam, sed aeternam in caelis: per quod manifeste dat intelligere quod dissoluto corpore anima ad aeternam, & caelestem mansionem perducitur, quae nihil aliud est quam fruitio Divinitatis, sicut Angeli fruuntur in caelis.

Si quis autem contradicere velit, dicens, Apostolum non dixisse, quod statim dissoluto corpore domum aeternam habeamus in caelis in re, sed solum in spe, tandem habituri in re; manifeste hoc est contra intentionem Apostoli: quia etiam dum hic vivimus, habituri sumus caelestem mansionem secundum praedestinationem divinam, & jam eam habemus in spe, secundum illud Rom. vii. 24. Spe enim salvati facti sumus. Frustra igitur addidit: Si terrena domus nostra huius habitationis dissolvatur: sufficisset enim dicere: Scimus quod aedificationem habemus ex Deo &c. Rursus expressius hoc apparet ex eo quod subditur: Scientes, quoniam dum sumus in hoc corpore, peregrinamur a Domino, per fidem enim ambulamus, & non per speciem. Audemus autem, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore, & praesentes esse ad Dominum. Frustra autem vellemus peregrinari a corpore, scilicet separari, nisi statim essemus praesentes ad Dominum. Non autem sumus praesentes nisi quando videmus per speciem: quamdiu enim ambulamus per fidem, & non per speciem, peregrinamur a Domino, ut ibidem dicitur. Statim igitur cum anima sancta a corpore separatur, Deum per speciem videt, quod est ultima beatitudo, ut in tertio ostensum est. Hoc autem idem ostendunt & verba eiusdem Apostoli Philipp. i. 23. dicentis: Desiderium habens dissolvi, & cum Christo esse. Christus autem in caelis est. Sperabat igitur Apostolus statim post corporis dissolutionem se perventurum ad caelum.

Per hoc autem excluditur error quorundam Graecorum, qui purgatorium negant, & dicunt animas ante corporum resurrectionem neque ad caelum ascendere, neque in infernum demergi.

CAPUT XCII.

Quod animae Sanctorum post mortem habent voluntatem immutabilem in bono.

EX his autem apparet quod animae statim cum a corpore fuerint separatae, immobiles secundum voluntatem redduntur, ut scilicet ulterius voluntas hominis mutari non possit neque de novo in malum, neque de malo in bonum.

1. Quamdiu enim anima de bono in malum, vel de malo in bonum mutari potest, est in statu pugnae, & militiae: oportet enim ut solite resistat malo, ne ab ipso vincatur, vel conetur ut ab eo liberetur. Sed statim cum anima a corpore separatur, non erit in statu militiae, vel pugnae, sed recipiendi praemium, vel poenam pro eo quod legitime, vel illegitime certavit: ostensum est enim cap. praec. quod statim vel praemium, vel poenam consequitur. Non igitur ulterius anima secundum voluntatem vel de bono in malum, vel de malo in bonum mutari potest.

2. Item. Ostensum est in tertio Lib. cap. lxi. & lxi. quod beatitudo, quae in Dei visione consistit, perpetua est: & similiter in eodem cap. cxlv. ostensum est, quod pro peccato mortali debetur poena aeterna. Sed anima beata esse non potest, si voluntas eius recta non fuerit: desinit enim esse recta per hoc quod a fine avertitur, & recta est per hoc quod fine fruatur. Non potest autem simul esse quod a fine avertatur, & fine fruatur. Oportet igitur rectitudinem voluntatis in anima beata esse perpetuam, ut non possit transmutari de bono in malum.

3. Amplius. Naturaliter creatura rationalis appetit esse beata, unde non potest velle non esse beata; potest tamen per voluntatem deflecti ab eo in quo vera beatitudo consistit, quod est voluntatem esse perversam: & hoc quidem contingit, quia id in quo vera beatitudo est, non apprehenditur sub ratione beatitudinis, sed aliquid aliud, in quod voluntas inordinata deflectitur sicut in finem; puta, qui ponit finem suum in voluptatibus corporalibus, aestimat eas ut optimum, quod est ratio beatitudinis. Sed illi qui iam beati sunt, apprehendunt id in quo vere beatitudo est, sub ratione beatitudinis, & ultimi finis: alias in hoc non quiesceret appetitus, & per consequens non essent beati. Quicumque igitur beati sunt, voluntatem deflectere non possunt ab eo in quo est vera beatitudo. Non possunt igitur perversam voluntatem habere.

4. Item. Cuiusque sufficit id quod habet, non querit aliud extra ipsum. Sed quicumque est beatus, sufficit ei id in quo est vera beatitudo, alias non impleretur eius desiderium. Ergo quicumque est beatus, nihil aliud querit quod non pertineat ad id in quo vera beatitudo consistit. Nullus autem habet perversam voluntatem nisi per hoc quod vult aliquid quod repugnat ei in quo vera beatitudo consistit. Nullius igitur beati voluntas potest mutari in malum.

5. Praeterea. Peccatum in voluntate non accidit sine aliqua ignorantia intellectus: nihil enim volumus nisi bonum verum, vel apparens: propter quod dicitur Proverb. xiv. 22. Errant qui operantur malum: & Philosophus III. Ethic. cap. i. dicit, quod omnis malus est ignorans. Sed anima quae est vere beata, nullo modo potest esse ignorans, cum in Deo omnia videat quae pertinent ad suam perfectionem. Nullo igitur modo potest malam voluntatem habere, praecipue cum illa Dei visio semper sit in actu, ut in tertio est ostensum.

CAPUT XCIII.

6. Adhuc. Intellectus noster circa conclusiones aliquas errare potest antequam in prima principia resolutio fiat, in qua resolutione jam facta, scientia de conclusionibus habetur, quae falsa esse non potest. Sicut autem habet se principium demonstrationis in speculativis, ita se habet finis in appetitivis. Quamdiu igitur finem ultimum non consequitur voluntas nostra, potest perverti; non autem postquam ad fruitionem ultimi finis pervenerit, quod est propter se ipsum desiderabile, sicut prima principia demonstrationum sunt per se nota.

7. Amplius. Bonum, inquantum huiusmodi, diligibile est. Quod igitur apprehenditur ut optimum, est maxime diligibile. Sed substantia rationalis beata videns Deum, apprehendit ipsum ut optimum. Ergo maxime ipsum diligit. Hoc autem habet ratio amoris quod voluntates se amantium sint conformes. Voluntates igitur beatorum sunt maxime conformes Deo, qui facit rectitudinem voluntatis, cum divina voluntas sit prima regula omnium voluntatum. Voluntates igitur Deum videntium non possunt fieri perversae.

8. Item. Quamdiu aliquid est natum moveri ad alterum, nondum habet ultimum finem. Si igitur anima beata posset adhuc transmutari de bono in malum, nondum esset in ultimo fine, quod est contra beatitudinis rationem. Manifestum est igitur quod animae quae statim post mortem fiunt beatae, redduntur immutabiles secundum voluntatem.

CAPUT XCIII.

Quod animae malorum post mortem habent voluntatem immutabilem in malo.

Similiter etiam & animae quae statim post mortem efficiuntur in poenis miserae, redduntur immutabiles secundum voluntatem.

1. Ostensum est enim in tertio Libro, cap. cxliv. quod peccato mortali debetur poena perpetua animarum. Non autem esset perpetua poena animarum quae damnantur, si possent voluntatem mutare in melius: quia iniquum esset quod ex quo bonam voluntatem haberent, perpetuo punirentur. Voluntates igitur animae damnatae non potest mutari in bonum.

2. Praeterea. Ipsa inordinatio voluntatis quaedam poena est, & maxime afflictiva, quia inquantum habet inordinatam voluntatem aliquis, displicet ei quae recte fiunt; & damnatis displicebit quod voluntas Dei impletur in omnibus, cui peccando restiterunt. Igitur inordinata voluntas numquam ab eis tolleretur.

3. Adhuc. Voluntatem a peccato mutari in bonum non contingit nisi per gratiam Dei, ut patet ex his quae in tertio Libro, cap. cxvi. & cxvii. dicta sunt. Sicut autem bonorum animae admittuntur ad perfectam participationem divinae bonitatis, ita damnatorum animae a gratia totaliter excluduntur. Non igitur poterunt animae damnatae in melius mutare voluntatem.

4. Praeterea. Sicut boni in carne viventes, omnium suorum operum, & desideriorum finem constituunt in Deo, ita mali in aliquo indebito fine avertente eos a Deo. Sed animae separatae bonorum immobiliter inhærebunt fini, quem in hac vita sibi praesertuerunt, scilicet Deo. Ergo & animae malorum immobiliter inhærebunt fini quem sibi elegerunt. Sicut igitur bonorum voluntas non poterit fieri mala, ita nec malorum poterit fieri bona.